

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 21/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Bank

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 27 maj 2008 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Bank (RP 64/2008 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande till ekonomiutskottet.

- lagstiftningsdirektör Pekka Laajanen, finansministeriet
- lagstiftningsråd Tuula Majuri, justitieministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Teuvo Pohjolainen
- överassistent Janne Salminen
- professor Ilkka Saraviita
- professor Kaarlo Tuori.

Sakkunniga

Utskottet har hört

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om Finlands Bank ska ändras. Förfarandet för utnämning av Finlands Banks direktionsmedlemmar ändras så att andra direktionsmedlemmar än ordföranden utnämns av bankfullmäktige. Direktionsordföranden ska fortfarande utnämnas av republikens president.

Behörighetsvillkoren för direktionsmedlemmarna preciseras. Behörighetsvillkor för direktionsmedlemstjänsterna ska vara för tjänsten lämplig högre högskoleexamen, god förtrogenhet med penningekonomi eller finanssektorn

samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

I motiven till lagstiftningsordning diskuterar regeringen hur lagförslaget förhåller sig till 91 § 1 mom. i grundlagen, där det sägs att Finlands Bank står under riksdagens garanti och vård enligt vad som bestäms genom lag. Regeringen menar att lagförslaget stämmer överens med grundlagen och dess mål och att det kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Enligt 91 § 1 mom. i grundlagen står Finlands Bank under riksdagens garanti och vård. Uttrycket "under riksdagens garanti" har enligt förarbetena till grundlagen tolkats så att det i sista hand är riksdagen som ansvarar för Finlands Banks ekonomiska åtaganden. Uttrycket "under riksdagens vård" åter har tolkats avse att Finlands Bank är oavhängig i förhållande till regeringen samt att den inte är anknuten till den ordinarie statsförvaltningen. Uttrycket har också ansetts hänvisa till de av riksdagen valda bankfullmäktiges beslutsfattande (RP 1/1998 rd, s. 143/I). Grundlagsutskottet framhöll i flera repri- ser att lagen om Finlands Bank måste ses över för att grundlagens bestämmelse om att banken ska stå under riksdagens vård också ska uppfyllas när Finland går med i den ekonomiska och monetära unionen (GrUU 17/2003 rd, s. 2/II, GrUU 7/1998 rd, s. 3/II och GrUU 5/1997 rd, s. 5/I). Grundlagens bestämmelse ställer alltså vissa krav på framtida ändringar i lagstiftningen om Finlands Bank (RP 1/1998 rd, s. 143/II, GrUB 10/1998 rd, s. 23—24, se även GrUU 7/1998 rd, s. 3 och GrUU 5/1997 rd, s. 5).

I dagsläget är det republikens president som utnämner direktionsmedlemmarna i Finlands Bank. Regeringen föreslår i propositionen att lagen om Finlands Bank ändras så att uppgiften överförs på bankfullmäktige. Direktionsordföranden ska emellertid fortsättningsvis utses av republikens president. Utskottet har flera gånger tidigare konstaterat att det grundlagsfästa kravet på att Finlands Bank ska stå under riksdagens vård skulle uppfyllas bättre om de riksdagsvalda bankfullmäktige får rätt att utse medlemmarna i direktionen (GrUU 7/1998 rd, s. 3/II och GrUU 5/1997 rd, s. 5/I). Dessutom har utskottet påpekat att detta skulle göra det europeiska centralbankssystemet mer demokratiskt (GrUU 7/1998 rd, s. 3/II).

Utskottet fick under riksmötet 2003 för behandling ett ganska exakt liknande förslag om behörigheten att utse medlemmar och ordförande i direktionen för Finlands Bank. Regeringen återtog dock propositionen, men av andra orsaker. I det sammanhanget gjorde utskottet den bedömningen att det är klart bättre förenligt med Finlands Banks konstitutionella ställning om rätten att utnämna direktionsmedlemmarna överförs från republikens president till bankfullmäktige (GrUU 17/2003 rd, s. 2/II). Den bedömningen håller fortfarande och följaktligen utgör förslaget inte något problem ur konstitutionell synvinkel.

I det sistnämnda utlåtandet ansåg utskottet att förslaget inte nådde riktigt ända fram, eftersom det alljämt skulle vara presidenten som har rätt att utnämna direktionens ordförande. Regeringen motiverade förslaget — och gör det även nu — med direktionsordförandens oberoende och höga ställning. Utskottet däremot ansåg att det inte nödvändigtvis saknade betydelse för oberoendet att finansministeriet skulle vara föredragande när ordföranden ska utnämnas. Vidare påpekade utskottet att det ligger bättre i linje med Finlands Banks konstitutionella ställning om bankfullmäktige även skulle ha rätt att utnämna ordföranden. Utskottet lyfte också fram möjligheten att riksdagens plenum väljer direktionsordföranden på samma sätt som det väljer generaldirektör för Statens revisionsverk (GrUU 17/2003 rd, s. 2—3). Dessa synpunkter äger fortfarande relevans.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anser

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 14 oktober 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Jacob Söderman /sd
medl. Tuomo Hänninen /cent
Ulla Karvo /saml
Elsi Katainen /cent
Esko Kiviranta /cent
Kari Kärkkäinen /kd

Elisabeth Naucélér /sv
Ville Niinistö /gröna
Mikaela Nylander /sv
Veijo Puhjo /vänst
Tapani Tölli /cent
Tuulikki Ukkola /saml
Ilkka Viljanen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.